

De helmduikers

Het begrip 'buddy' heb ik in deze serie nogal ruim geïnterpreteerd, zeker ruimer dan ik bij de start had kunnen denken. Ook voor dit artikel ga ik ver buiten de oorspronkelijke, eerder beperkte definitie van mededruiker uit de cursus sportduiken, zonder evenwel de geest ervan te verloochenen. De titel verradt het al een beetje, voor deze duik is 'mijn buddy' een volledig team. Dit soort duiken doe je immers niet alleen, ook niet met twee, maar met een ganse groep.

Op een heerlijke zomerdag in april begeef ik me naar Lebbeke voor een duik in wat 'De patrouilleurs', de 'bokaal' noemen. Het zou geen duik op een normale duikstek worden en uit de spottende benaming kan ik afleiden dat het waarschijnlijk om een mobiele duiktank met veel vensters zal gaan. Toch kijk ik uit naar deze ervaring. Ik heb al met heel wat helmen gedoken, maar deze groep focust zich op de uitrusting gebruikt tijdens Wereldoorlog I en dus verwacht ik een echte 'scaphander' uitrusting te zien. Hoewel al veel bekeken, nog nooit heb ik met dergelijke uitrusting gedoken en waarschijnlijk krijg ik nu de kans.

Het is even zoeken waar ik mijn auto kan parkeren om dan naar het pleintje van het gebeuren te wandelen. Rond een container staat een grote groep mensen. Er is duidelijk iets aan de gang. Ondanks het zonnige en warme weer zie ik water rond de container liggen en er bovenop staat er iemand met een dikke slang in de handen, sprekende tekenen van een actieve duiktank. Ik kijk even rond, neem mijn camera voor het maken van enkele sfeerfoto's en begeef me daarna naar de bijbehorende tent. Een bord in het midden maakt duidelijk dat ik op de juiste plaats ben.

Terwijl ik mezelf voorstel aan een groepslid, bemerk ik in mijn ooghoeken twee

mannen die aan het pompen zijn. Het is een manuele luchtpomp die eruit ziet alsof hij 100 jaar oud is. Deze groep werkt echt zoals het in het begin van de vorige eeuw gebeurde. Er is plots commotie bovenaan de tank. Ik hoor een trap kraken en dan verschijnt een helmduiker. Langzaam komt hij naar beneden, waar hij van zijn zware uitrusting verlost wordt. De leider, David Moortgat, stelt me zijn team voor. Al snel word ik ingewijd in de werkzaamheden van de Belgische duikers in 'Bachten de kupe' tijdens Wereldoorlog I. Ik leer dat het openhouden van het sluiscomplex in Nieuwpoort het werk was van helmduikers, die hun activiteiten soms onder artillerievuur moesten uitvoeren. Zij waren noodzakelijk voor het behoud van het beschermend water voor onze troepen in de loopgraven en dus het verdedigen van het laatste stukje Belgisch grondgebied. Een geschiedkundig feit dat ik niet kende.

Tijd om het water op te zoeken. Een aantrekkelijk voorstel in dit warme weer. De eerste moeilijkheid is in het pak geraken. Er is maar één opening en dat is de dikke rubberen nekking. Twee mannen rekken de ring ietsje uit, terwijl ik me met veel moeite door het gat worstel. Daarna gaat het snel. Door de vele handen van het geolied team word ik aangekleed. Met de seconde voel ik me zwaarder worden. Als de duikhelm op de koperen ring geplaatst wordt, bevind

Profiel 'De patrouilleurs'

- **Startjaar historisch duiken:** 2016.
- **Aantal duikdemonstraties:** 10.
- **Duikbrevetten van de leden:** twee brandweerdruikers, één gevechtsduiker Defensie, één 2* en één 4* NELOS-duiker.
- **Speciaal materiaal:** 'standaard' duikuitrusting 'Charles Petit', Paris en een luchtpomp 'Grand Profondeur' René Piel, Paris.
- **Favoriete duikplaats 'onze waten':** De Nekker.
- **Waar was de plezantste plaats om te duiken?** Demonstratieduik aan het Passchendaele Museum in Zonnebeke (2017).
- **Waar zou je eens een demo willen geven?** In een haven met helder water.
- **Meest spectaculaire helmduik:** onze eerste duik na de restauratie van het materiaal in 'De Nekker' in Mechelen.

Patrick Van Hoerlander (Hoesy) tijdens zijn helmduik.

Foto's (2): David Vandenberghe.

'De patrouilleurs' verlossen Hoesy in een mum van tijd van zijn duikuitrusting.

ik me plots in mijn eigen bokaal. Het enige contact met de buitenwereld zijn de dikke glazen waardoor ik kijk en de zwaartekracht die trekt aan de kilo's lood waarin ik gehuld ben. David geeft me instructies over hoe ik mijn oren kan klaren en lucht uit mijn helm laat. Als ook de communicatie werkt, geeft hij mij teken dat ik naar de tank mag wandelen.

Iedere stap vraagt inspanning en bovenaan de trap wacht nog extra gewicht op mij. Het zweet breekt me uit en ik verlang naar het verfrissend water. Nog even wachten en dan mag ik afdalen. Bij iedere stap voel ik de zwaartekracht afnemen. Heerlijk. Afdalen moet langzaam gebeuren, want de pompploeg moet kunnen volgen. In open water kan een plotse en te snelle afdaling tot gevolg hebben dat de duiker in het enige onsamendrukbare volume geperst wordt, namelijk de helm.

In de stilte van het water hoor ik geruststellend de pomp aan het werk. Rond de tank staan veel toeschouwers. Ik zwaai en poseer voor de foto. Het is niet iedere dag zo dat droge buitenstaanders een foto van je als duiker kunnen nemen. David vraagt me of er geen lekken zijn. Ik kijk en voel en behalve een beetje condenswater dat van boven naar beneden druppelt, zie ik geen redenen tot ongerustheid.

Ik wandel over de bodem om bij ieder venster te verschijnen. Ik hoor David uitleg geven, maar ik versta niet echt wat hij vertelt. Ik trek me er niets van aan. Deze paar kubieke meter water is nu mijn thuis.

Dan hoor ik de luidspreker klikken en David vragen of ik op de bodem wil gaan liggen en lucht uit mijn pak kan laten? Terwijl ik me log naar een liggende positie beweeg, duw ik met de achterkant van mijn hoofd tegen de uitlaatklep. Ik hoor lucht ontsnappen en de waterdruk begint op mijn lichaam te drukken. Gelukkig voel ik me niet richting helm bewegen. Ik lig amper volledig op de bodem of ik hoor de frequentie van de pomp toenemen. De luchtdruk in mijn pak stijgt en ik begin me lichter te voelen. Door het extra volume en de kracht van Archimedes kan ik gemakkelijk terug rechtkomen. Als David ziet dat ik ventileer, geef hij de pompploeg de opdracht het tempo te verlagen. Het is niet de bedoeling dat ik helemaal naar de oppervlakte stijg.

Ik wandel nog een paar rondjes in mijn tank en na enkele zwaai beurten krijg ik het sein om terug naar boven te komen. Ik stap de ladder op. Bij iedere stap vermindert het gevoel van gewichtsloosheid en krijgt de zwaartekracht meer grip. De trap opklimmen vergt spierkracht en -coördinatie. De zware helm wordt verwijderd en ik krijg de kans om nog even als een 'echte' duiker, volledig bezweet, met de helm te poseren. Daarna gaat het bliksemsnel. In een mum van tijd word ik van het materiaal ontdaan. Ik sta plots met alleen het pak aan. Nu begint de zogenaamde 'hergeboorte'. Ik moet terug door de rubberen ring heen kruipen en deze keer zonder de hulp van de zwaartekracht. Terwijl ik me zo dun mogelijk moet maken, rekken ze met z'n drieën de ring zo ver mogelijk uit. Dankzij de groepsinspanning ben ik een paar minuten

ontdaan van al de duikuitrusting. We hebben er zowaar dorst van gekregen.

Zo'n duik mag dan een lange voorbereiding vergen en is niet iets dat je even snel kan doen, maar het is wel een unieke ervaring. Het doet je ook de zin voor avontuur en de fysieke lef van de eerste helmduikers ervaren. In open water met dit systeem duiken in het zicht van de vijand moet een grote portie uithoudingsvermogen gevegd hebben. Daarmee vergeleken verdwijnt mijn duikje in de tank, omsingeld door nieuwsgierige blikken, in het niets.

We praten nog even na over de duik en de geschiedenis van het helmduiken. Als de ploeg zich klaarmaakt voor de laatste demonstratie, dank ik David en zijn 'Patrouilleurs' voor 'onze' duik en om me te laten meegenieten van hun duikactiviteit. Dankzij hen wordt een deel van de Belgische onderwatergeschiedenis bewaard. Voor ik mijn parkeerplaats verlaat, bekijk ik nog even mijn foto's. Leuke herinneringen.

Wie is mijn volgende buddy? En tot welk onderdeel van het duiken zal hij of zij me inleiden. Even op mijn lijstje kijken. Ah juist. Ik weet het, maar jij zal moeten wachten tot de volgende editie van de Hippocampus. Of misschien ben jij mijn volgende buddy? Kandidaat? Dan mag je je kenbaar maken via patrick.vanhoerlander@nelos.be. ■

PATRICK VAN HOESERLANDE